

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

06-07-66S

СИЛАБУС	Методологія гуманітарного знання	
SYLLABUS	Methodology of humanitarian knowledge	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	OK 22	
Освітній рівень Level of Education	бакалаврський (перший) Bachelor's (first)	
Галузь знань Field of Knowledge	03	Гуманітарні науки Humanities
Спеціальність Field of Study	034	Культурологія Cultural Studies
Освітня програма Degree Programme	Креативна та цифрова культура Creative and Digital Culture	

РІВНЕ – 2023

Силабус навчальної дисципліни «Методологія гуманітарного знання» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форми навчання. Рівне. НУВГП. 2023. 12 стор.

ОП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/21004>

Розробник силабусу: *Наконечна Ольга Павлівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та культурології*

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 6 від " 8" грудня 2023 року

Завідувач кафедри: *Т.А.Шадюк, к. філос.н., доцент*

Керівник (гарант) ОП: *Т.А.Коберська, к. філос.н., доцент, доцент кафедри філософії та культурології*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол № 7 від "28" грудня 2023 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Н.Е. Ковшун д.е.н., професор*

Попередня версія силабусу 06–07–48S <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/25075>

© НУВГП, 2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Методологія гуманітарного знання» ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>«Креативна та цифрова культура»</i>
Спеціальність	<i>034 Культурологія</i>
Рік навчання, семестр	<i>4 8</i>
Кількість кредитів	<i>7</i>
Лекції:	<i>14 год. для денної форми 2 год. для заочної форми</i>
Практичні заняття:	<i>16 год. для денної форми 8 год. для заочної форми</i>
Самостійна робота:	<i>60 год. для денної форми 80 год. для заочної форми</i>
Курсова робота:	<i>немає</i>
Форма навчання	<i>денна, заочна</i>

Форма підсумкового контролю	екзамен
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА (ІВ)	
Лектор 	Наконежна Ольга Павлівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та культурології
Вікіситет	http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Наконежна_Ольга_Павлівна
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-0586-8103
Як комунікувати	https://o.p.nakonechna@nuwm.edu.ua Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4978

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мета та завдання

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія гуманітарного пізнання і знання.

Актуальність навчальної дисципліни полягає у зростанні ролі гуманітаристики в сьогоденні, тому, передбачає ознайомлення студентів із сутністю та основними проблемами гуманітарного знання, його історичними та культурними підвалинами, демонстрування інтегрального та трансдисциплінарного характеру сучасного гуманітарного знання, ознайомлення студентів з основними напрямками методології сучасного гуманітарного знання – герменевтики, структуралізму, екзистенціалізму, феноменології, семіотики, філософії мови, деконструкції, синергетики тощо, а також з сучасними культурними парадигмами глобалізованого та мультикультурного суспільства.

Метою викладання дисципліни є сприяння розвитку світоглядної, методологічної та комунікативної культури майбутніх фахівців-культурологів; формування наукових підходів до розуміння ситуації культури у світі та Україні, а також актуальних тенденцій розвитку методології сучасної гуманітаристики в цілому (і культурології, зокрема); оволодіння навичками проведення міждисциплінарних досліджень з використанням традиційних та новітніх методів та методик задля оприявлення та вирішення сучасних проблем гуманітарного і культурного характеру.

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4978>

Передумови вивчення* (місце освітнього компоненту в структурно-логічній схемі)

Передумови вивчення забезпечують такі навчальні дисципліни: Герменевтика, Феноменологія культури та культура повсякденності, Семіотика культури.

Компетентності

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ФК1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.
- ФК2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.
- ФК3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів.
- ФК4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, віртуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).
- ФК5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.
- ФК6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних видів.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)*

- РН2. Аналізувати, коментувати, узагальнювати наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру.
- РН3. Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.
- РН4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.
- РН6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь її актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.
- РН7. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.
- РН8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.
- РН10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, вивчати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.

Структура та зміст освітнього компонента

Теми лекційних занять:

Тема 1. Методологія гуманітарного знання: предмет, структура та завдання.

Опис теми: Актуальність, мета та завдання дослідження методології гуманітарного знання. Місце і особливості гуманітарного знання в системі знань.

Основна проблематика і структура гуманітарного знання. Єдність історії та методології у формуванні проблемного поля соціогуманітарного знання. Інтегральний та міждисциплінарний характер гуманітарного знання. Аксиологічні імперативи методології гуманітарних досліджень. Місце гуманітаристики у сучасній культурі.

Тема 2. Пізнання – наука – методологія.

Опис теми: Пізнання як спосіб людського життєствавлення. Види пізнання. Особливості філософського пізнання. Об'єкт, суб'єкт, знання – характер взаємозв'язків. Наукове пізнання та його специфіка. Наука: сутність, основні ознаки та функції в житті суспільства. Наукова картина світу, її історичні форми та функції. Специфіка гуманітарного пізнання і знання. Проблема типології законів у сфері гуманітарних наук.

Проблеми методології. Роль методології у функціонуванні науки. Метод, методологія, методика. Класифікація методів. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного пізнання. Функції філософії у методології наукового пізнання. Загальнонаукові методи і прийоми дослідження. Методологія природничого та гуманітарного знання: загальні та відмінні риси. Некласичні трансформації методологічних принципів.

Тема 3. Основні етапи розвитку методології гуманітарного пізнання і знання.

Опис теми: Формування методів гуманітарного пізнання від культури Давньої Греції до наукової раціональності XVII ст. Вплив розвитку історичних наук в сер. XIX ст. (І. Гердер, І. Кант, Ф.В. Шеллінг, Г.В.Ф. Гегель) на методи гуманітарних наук. Наукова раціональність: сутність та історичні трансформації. Діалектика як методологія гуманітарного пізнання. Використання класичної методології для вивчення закономірностей соціокультурного розвитку суспільства. Еволюція уявлень про об'єктів соціогуманітарних наук, місце й роль суб'єкта в гуманітарному пізнанні.

Тема 4. Особливості методології гуманітарного пізнання в умовах зміни парадигм.

Опис теми. Специфіка методологічних підходів герменевтики, феноменології, екзистенціалізму, структуралізму, психоаналізу, структурно-семіотичної традиції, прагматизму. Аналітична традиція і сучасна гуманітаристика. Методологія «наук про дух» неокантіанства та її специфіка. Проблем інтерпретації та розуміння в гуманітарному знанні.

Тема 5. Специфіка сучасного соціогуманітарного знання та його методології.

Опис теми: Антропологічний та лінгвістичний повороти в сучасній культурі та їх вплив на гуманітаристику. Текстуальність у культурі й бутті. Людиновимірність сучасної науки. Гуманітарне знання в умовах інформаційного суспільства. Постмодерністська методологія та її вплив на зміни методології гуманітарного пізнання. Ситуація „смерті автора” і „смерті людини” як виклик для сучасного гуманітарного знання. Деконструкція як метод гуманітарного пізнання. Вплив сучасної соціокультурної ситуації на стан розвитку гуманітарного знання і методології пізнання.

Тема 6. Моделі сучасних культурологічних досліджень

Опис теми: Дискурс культури: макро- і мікрорівні. Особливості застосування філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових методів і підходів для вирішення культурологічних проблем. Наратив і його методологічної функції.

Розкриття потенціалу застосування сучасних методів (теорія систем, синергетика, парадигмальний підхід) у полі культурології. Метод моделювання культурної ситуації, міжкультурної взаємодії в сучасних реаліях. «Гуманітарна експертиза» сучасних соціокультурних проєктів як методологія. Особливості спеціальних методів (крос-культурний, діалоговий методи, метод реконструкції соціокультурної системи, біографічний метод тощо) у аналізі буття культури.

Тематика практичних (семінарських) занять:

1. Методологія гуманітарного знання: предмет, структура та завдання.

1. Особливості гуманітарного знання.
2. Основна проблематика і структура гуманітарного знання.
3. Єдність історії та методології у формуванні проблемного поля соціогуманітарного знання.

2. Пізнання як спосіб людського життєствалення.

1. Сутність та види пізнання.

2. Наукове пізнання та його специфіка.
3. Наука: сутність, основні ознаки та функції в житті суспільства.
Специфіка гуманітарного пізнання і знання.

3. Проблеми методології.

1. Метод, методологія, методика.
2. Класифікація методів.
3. Функції філософії у методології наукового пізнання.
4. Методологія природничого та гуманітарного знання: загальні та відмінні риси.

4. Основні етапи розвитку методології гуманітарного пізнання і знання.

1. Формування методів гуманітарного пізнання в історико-філософському процесі (період класики).
2. Наукова раціональність: сутність та історичні трансформації.
3. Діалектика як методологія гуманітарного пізнання.
4. Використання класичної методології для вивчення закономірностей соціокультурного розвитку суспільства.

5. Особливості методології гуманітарного пізнання в умовах зміни парадигм.

1. Методологія «наук про дух» неокантіанства та її вплив на формування методології гуманітарного пізнання.
2. Аналітична традиція і сучасна гуманітаристика.
3. Специфіка методологічних підходів герменевтики, феноменології, екзистенціалізму, структуралізму, психоаналізу, структурно-семіотичної традиції, прагматизму.

6. Специфіка методології сучасного соціогуманітарного знання.

1. Антропологічний та лінгвістичний повороти в сучасній культурі та їх вплив на гуманітаристику.
2. Гуманітарне знання в умовах інформаційного суспільства.
3. Постмодерністська методологія та її вплив на зміни методології гуманітарного пізнання.

7. Особливості методології сучасних культурологічних досліджень.

1. Дискурс культури XXI ст.: макро- і мікрорівні.
2. Особливості застосування філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових методів і підходів для вирішення культурологічних проблем.
3. Розкриття потенціалу застосування сучасних методів (теорія систем, синергетика, парадигмальний підхід) у полі культурології.
4. Метод моделювання культурної ситуації, міжкультурної взаємодії в сучасних реаліях.
5. «Гуманітарна експертиза» сучасних соціокультурних проєктів як методологія.
6. Особливості спеціальних методів (крос-культурний, діалоговий методи, метод реконструкції соціокультурної системи, біографічний метод тощо) у аналізі буття культури.

Форми та методи навчання

Проблемна лекція, навчальна дискусія, методи проблемного викладу, моделювання; технології викладання: тренінги, рольові та ділові ігри, аналіз конкретних ситуацій, обговорення, презентації, ситуаційні дослідження, навчання на основі досвіду використання методів у власних дослідженнях та інші.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

технічні засоби навчання: мультимедійне обладнання, ноутбук;
програмне забезпечення: MS Windows, доступ до Інтернет; система
дистанційного навчання Moodle.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/результатів навчання

Система оцінювання знань студентів проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4088/> Для оцінювання знань студентів передбачається проведення поточного та підсумкового контролю знань за ЄКТС.

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконувати завдання, подані у планах семінарських занять, здійснювати самостійну роботу та оформляти її результати; вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти.

Критерії оцінювання, детальний розподіл балів та шкала оцінювання наведена на сторінці навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4978>

Перелік критеріїв оцінювання:

- 60 балів – за вчасне та якісне виконання теоретичних й практичних завдань семінарських занять та самостійну роботу;
- 40 балів – модульний контроль.

Усього 100 балів. Підсумковий контроль – екзамен.

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- оцінка за опрацювання першоджерел, їх аналіз;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу, постановку і вирішення проблемних завдань;
- підсумковий екзамен.

Два модульні контролі проходять у формі тестування на навчальній платформі Moodle через ННЦНО. Кожний модульний контроль містить по 30 запитань різного рівня складності: перший рівень – 20 запитань по 0,4 бала, другий рівень – 6 запитань по 1 балу, третій рівень – 4 запитань по 1,5 бали. Усього – 20 балів за кожен модуль. Оцінка автоматично генерується в середовищі Moodle, фіксується викладачем в електронному журналі дисципліни і контролюється деканатом. Студенти можуть отримати додаткові бали за: виконання есе за темою курсу, участь у конференціях, круглих столах, конкурсах есе. Тему дослідницької роботи здобувачі можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Для забезпечення об'єктивного оцінювання студентам надається право подавати в письмовій формі апеляційну скаргу про незгоду з отриманими балами. Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/25889>

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Рекомендована література

Основна

1. Філософські основи наукових досліджень. Київ: Інтерсервіс, 2019. 240с.
2. Максютя М.Є., Соколова О.М. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: Монографія. Київ: Університетська книга, 2023, 301 с.

3. Рубанець О.М. *Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник*. Київ: Університетська книга, 2023, 229 с. **Допоміжна**
1. Афанасьєв О. *Гуманітарні парадигми та парадигми гуманітарних наук // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наук пр. Вип. 663-664. С. 19-26.*
2. Бауер М. *Антропологізація науки і становлення гуманітарно-наукових парадигм // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наук пр. Вип. 663-664. С. 54-58.*
3. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. *Комунікація і культура в глобальному світі*. Київ: Дух і Літера, 2020. 416 с.
4. *Культура в контексті практичних форм буття людини: монографія / Бровко М.М., Андрущенко Т.І., Андрущенко Т.В., Бабушка Л.Д., Бондарчук В.О. та інші. / Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2022. 396 с. Р.1, 2, 8.*
5. Мельник В. *Науковий раціоналізм: філософські виміри // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2021. Випуск 38, с. 9–20.*
6. Петрушенко В. Л. *Гуманітарне пізнання: сучасний статус та парадигмальні зміщення // Науковий вісник Чернівецького університету. Зб.наук. пр. Вип. 663-664 С.3-9.*

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Цифровий репозиторій Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова. Тема: «Філософія» / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://eprints.kname.edu.ua/view/subjects/d=5F6.html>
3. Електронний каталог бібліотеки філософського факультету Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка / [Електронний ресурс]. – режим доступу http://philosophy.univ.kiev.ua/ua/view/lib_cat_ph/6/6/6
4. Методичні матеріали факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.philosophy.onu.edu.ua/newsite/method.htm>
5. Бібліотека Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – режим доступу <http://library.nakkkim.edu.ua>

Поєднання навчання та досліджень*

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру з історико-філософської тематики; можуть залучатися до участі у конкурсі есе, філософській олімпіаді, написання наукових тез і статей з тематики дисципліни та до участі у міжнародних, всеукраїнських конференціях та олімпіадах.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Загальнокультурна грамотність, здатність до навчання, здатність логічно обґрунтовувати позицію, навички усного та письмового спілкування, уміння слухати і запитувати, формування власної думки та ін.

Дедлайни та перескладання

Усі завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін (14 днів від дня проведення лекційного чи практичного заняття). Під час виконання письмових та тестових завдань не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими (оригінальними).

У разі відсутності на занятті через хворобу або мобільність студент зобов'язаний самостійно виконати завдання відповідно до методичних рекомендацій, розміщених на навчальній платформі Moodle. Інформація щодо перездачі модулів розміщена в розділі Оголошення на навчальній платформі НУВГП <https://exam.nuwm.edu.ua/>.

Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП
<http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/25072>

Неформальна та інформальна освіта

Здобувачі мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>. Зокрема можуть самостійно проходити онлайн-курси на таких навчальних платформах, як Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших, для наступного перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Документи з Академічної доброчесності викладені на сайті університету <http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>.

Усі виконані навчальні завдання здобувачі самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.

В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

Принципи доброчесності у НУВГП та відповідність показникам забезпечення якості вищої освіти регламентовано НАЗЯВО та положеннями відділу якості освіти НУВГП.

Сайт НАЗЯВО: <https://naqa.gov.ua/>

Відділ якості освіти НУВГП: <https://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/vyo>

Вимоги до відвідування

Пропущенні заняття з навчальної дисципліни відпрацьовуються шляхом самостійного виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій. Завдання розміщені на навчальній платформі Moodle. Студент може звернутись безпосередньо до викладача з приводу отримання індивідуальних завдань або з використанням зазначених засобів комунікації та отримати онлайн консультацію через систему Google Meet.

Здобувачі можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки, але виключно в навчальних цілях з даної дисципліни.

Автор
Завідувач кафедри

Ольга НАКОНЕЧНА

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

